

Микола Цмоканич

Як часто лунають до нас заклики з екранів телевізорів чи рекламних щитів про саморозвиток, навчання, тренінги та вебінари: “Ставай кращим разом з нами!”, «5 кроків до успіху”, “Спортивне тіло за три місяці! ”. Такі пропозиції сягають нас повсюди. З одного боку, нам пропонують послуги, які роблять нас кращими. Звісно, за них треба буде заплатити, але у даному випадку є корисна ціль – саморозвиток. Якщо уважно поглянути, то зауважимо, що останнім часом пропозиції щодо праці над собою обмежуються лише раціональною (тобто освіта) та фізичною, (створення красивої і привабливої фігури) складовими. Водночас за цим ми часто забуваємо про те, над чим люди зобов’язані працювати найбільше – над вмінням бути людиною.

Ще з часів Давньої Греції філософи звертали увагу на те, як бути справжньою людиною, що для цього потрібно зробити, що таке добро і як воно характеризує людину. Вони вважали, що людське життя є наповненим щастям тоді, коли особа самореалізується через працю, розвиває свої особистісні позитивні якості, свою моральність. Наприклад, філософ Сократ, якого ще часто називають «християнином до Христа», навчав, що краще за всіх живе той, хто найбільше турбується про самовдосконалення. І твердив, що найприємніше жити тому, хто усвідомлює, що він стає кращим. Моральний розвиток стоїть вище, ніж якісь матеріальні цінності. Через це життя у тих людей, які живуть не лише, щоб задовільнити свої природні потреби, відрізняється від тих, хто йде тільки за своїми бажаннями. Це можна побачити навіть зараз. Як часто ми зустрічаємо людей, які здобули і мають начебто все, але злі і ображені на всіх навколо. Чому ніхто і ніщо не може принести їм справжнього щастя? А як часто ми зустрічаємо тих, хто хоч і має труднощі в житті, але посміхається кожному пересічному, радіючи кожній дрібниці і будучи задоволеним працею, яку виконує? Причина в самій людині, а не в тому, що її оточує. Тому, аби змінити своє ставлення до життя і жити щасливо, потрібна нелегка праця над собою.

Через дві тисячі років після Сократа подібні думки висловив психолог Дмитро

Олексійович Леонт'єв, який вважав, що бути людиною – це важка праця і затрата зусиль. Цей науковець розумів працю людини над собою як бажання стати кращою у моральному плані. Потім це бажання переростає в цілий процес, який є дуже важким, бо людина має перебороти саму себе. Деколи, щоб стати справжньою людиною, треба йти всупереч своїм бажанням і ставати жертвним, позбутися егоїзму. Тобто праця над собою проявляється у зміні ставлення до тих людей, які тебе оточують. Через те, що такий шлях є непростим, багато людей просто “пливе за течією”. Леонт'єв називає такий спосіб життя “існуванням на найнижчому рівні”. Але перебуваючи на такому рівні, людина не досягне щастя, адже завжди буде неповноцінною і боятиметься будь-яких труднощів, житиме лише природніми потребами.

Особистим вибором кожного є: жити, чи існувати. Про це неодноразово описується в Старому Завіті. Наприклад, перший псалом описує дві дороги: щасливу праведних і злочасну грішних (пор. Пс. 1.6); у старозавітній Книзі Второзаконня у 30 главі описується, як Бог запропонував людині слухати Його заповіді, вести себе праведно і жити щасливо (пор. Вт. 30, 15-20). Згодом Христос говорить про дві дороги: вузьку і широку. Перша веде до життя, а друга – до погибелі (пор. Мт. 7, 13-14). Вузьким шляхом важко йти, але він приведе до благої цілі. А шлях ширший, яким прямує більшість людей, жодних труднощів у житті не завдає, але і до щастя не приведе.

На питання: “А як же цим шляхом іти, де його віднайти?” відповідає християнство. Церква у своїй науці, проповіді та діяльності намагається донести у всі куточки землі ті істини, які дані нам Сином Божим та мають допомогти людині стати кращою. Життя Ісуса є для всіх людей зразком, а Його наука дає міцний ґрунт, на якому має зростати людина. Апостол Павло у своїх посланнях пише, що саме Христос є тією дорогою, якою слідіти, щоб спастися (пор. Єв 9,8), що в Ісусі є шлях любові (Еф. 5,2). Мається на увазі, що Господь пропонує нам той спосіб життя, який приведе всіх нас до щастя. Адже людина була створена, щоб бути щасливою, щоб була разом із Богом – Творцем цього світу. Тому Бог і прагне, щоб людина спаслася, працювала над собою, ставала кращою і примножувала даровані Ним таланти, а не занедбувала, як слуга, який закопав талант у землю.

Церква виконує дану Ісусом Христом місію йти по цілому світі і проповідувати Його науку. Церковна спільнота є найкращим місцем для людини, де можна сформу-

атися, працювати, стати кращим. У Церкві, особливому місці, де відбувається спілкування між Богом і людиною, християнин вчиться отримувати і дарувати любов. Лише в такому оточенні, де кожен людський вибір шанують, а один одного люблять, завдяки важкій

праці самовдосконалення, самопожертви і неегоїзму можна стати справжнім собою у своєму найкращому варіанті. Тоді ближній більше не буде ворогом, а такою ж людиною, як і ми.

На жаль, навіть знаючи про цей шлях до становлення людиною, до самовдосконалення, багато хто його уникає. Хтось не хоче нікому віддавати свою любов, а хтось приймає внутрішнє самовдосконалення за даремну річ, яка не принесе жодної користі. Про те, що люди бояться ставати кращими, пише й психолог Абрахам Маслоу. Він вважає, що люди потребують внутрішнього вдосконалення, шукають його, хочуть стати собою, але потім зупиняються, бо їх щось відштовхує. Це “щось” Абрахам називає комплексом Йони. Під цим терміном він має на увазі, що кожна людина має у собі великий потенціал, але не користує з нього, бо боїться щось міняти через імовірний осуд друзів чи близьких, труднощі, які можуть виникнути, уваги, яку на них можуть звернути. Тоді вони уникають цієї можливості бути собою, а починають натомість “жити як всі” – розчинитися у сірій масі людей, щоб не краще і не гірше від гірших, а просто існувати. В особі пророка Йони, в честь якого Маслоу назвав цей комплекс, досі вбачаємо теперішніх людей, які ховають свій талант у землю від усіх. “А всі живуть так, тоді чому не можу і я?”, “А я не хочу бути білою вороною”, “Навіщо мені цього?”, - безліч відповідей можна почути від людей, які, як описував раніше згаданий Леонтьєв, “пливуть за течією” і не хочуть міняти ні світ навколо себе, ні самих себе на краще.

Якщо б людина використовувала Божий дар вибору і всі свої можливості, тоді вона була б щасливою, адже стала б тим, ким хоче. Самореалізація людини дасть їй відчуття спокою, задоволення і радості, адже тоді вона відчуватиме себе щасливою і на своєму місці. Важливо пам’ятати, що ми всі можемо чогось досягти, адже у нас є закладений Богом Його образ, який виявляється у нас через вміння бути людиною. Це вміння мають розвивати батьки, вчителі, вихователі і священники. Церква всіляко намагається достукатися до сердець людей і розвивати ті глибші моральні істини через проповідь Божого слова, катехизу, християнські табори та благодійність. Вибір кожного – приймати чи не приймати Божий заклик до того, щоб бути творцем свого життя.

Отже праця над собою – це найважливіший і найважчий труд, який зробить кожного, хто лиш цього хоче, щасливою людиною, яка радіє життю, близьким та коханим людям, своїй праці, а не ненавидить кожну річ і людину у всьому світі. Треба бути людиною не егоїстичною, а люблячою інших, жертвною, моральною і співчутливою, а це потребує багато зусиль і старань. Церква бажає духовного зросту кожної особи, адже примноження дарованого Богом таланту бути людиною – найголовніша мета кожної дитини Божої.

Микола ЦМОКАНИЧ, Найважча праця – праця над собою // СЛОВО №3 (83),
вересень-листопад 2020